

Η “ΑΘΟΥΡΥΒΗ” ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

✘ Στο έλεος της χειρότερης ξηρασίας εδώ και τριάντα χρόνια βρίσκονται η Μοζαμβίκη και το Μαλάουι στη Νότια Αφρική, καθώς περίπου 6,5 εκατομμύρια κάτοικοι του Μαλάουι, δηλαδή το 39% του πληθυσμού, θα χρειαστεί επείγουσα επισιτιστική βοήθεια μέχρι το τέλος του έτους. Παράλληλα, τουλάχιστον 1,5 εκατομμύρια Μοζαμβικανοί αντιμετωπίζουν παρόμοιους κινδύνους. Αιτία της καταστροφής είναι το μετεωρολογικό φαινόμενο Ελ Νίνιο, αλλά αυτό που επιδεινώνει την κατάσταση είναι το πολιτικό και κυβερνητικό έλλειμμα που ταλανίζει τις δύο χώρες.

Ως αποτέλεσμα, η αύξηση των τιμών των τροφίμων έχει οδηγήσει πολλές διεθνείς οργανώσεις να κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου για την κατάσταση στην Αφρική εδώ κι ένα χρόνο, αλλά οι κυβερνήσεις αντί να αναλάβουν δράση, καθυστερούν δραματικά. Το Μαλάουι ανακοίνωσε ότι βρίσκεται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης τον Απρίλιο, ενώ η Μοζαμβίκη δεν έχει εκδώσει ακόμα επίσημη ανακοίνωση. Σύμφωνα με το Κέντρο Στρατηγικών και Διεθνών Μελετών CSIS, βάσει έρευνας που έγινε το Δεκέμβριο, στη Μοζαμβίκη περίπου 167.000 άνθρωποι χρήζουν επισιτιστικής βοήθειας, κυρίως στις τρεις νοτιότερες επαρχίες. Ωστόσο, όταν η Τεχνική Γραμματεία για την Επισιτιστική Ασφάλεια και τη Διατροφή (SETSA) έκανε μια περαιτέρω αξιολόγηση το Μάρτιο, αναθεώρησε τον αριθμό προς τα πάνω, στα 1,5 εκατομμύρια.

“Ελέγξτε το πετρέλαιο και θα ελέγχετε έθνη. Ελέγξτε το φαγητό και θα ελέγχετε τον κόσμο”

Ο Henry Kissinger, έχοντας πολύ καλή εικόνα του παγκόσμιου γίγνεσθαι, είχε προβλέψει τι θα γινόταν από τη στιγμή που η τροφή μετατράπηκε σε εμπορεύσιμο αγαθό. Στους λόγους αύξησης των τιμών των τροφίμων υπάρχουν τέσσερις που παίζουν τον πιο κομβικό ρόλο:

Πρώτον, ο συνδυασμός ακραίων καιρικών φαινομένων οδηγεί σε μείωση των αποθεμάτων των σιτηρών. Στο παρελθόν τα κράτη διατηρούσαν μεγαλύτερα αποθέματα τροφίμων, ωστόσο τις τελευταίες δεκαετίες λόγω της πιο γρήγορης αύξησης των τροφίμων και της ευκολίας στην εισαγωγή, δίνεται λιγότερη σημασία στα αποθέματα. Για παράδειγμα, το Φεβρουάριο του 2008 τα αποθέματα σιταριού στις ΗΠΑ κατέγραψαν χαμηλό 60ετίας.

Δεύτερον, το ταχύτατα αυξανόμενο ποσό των μη βρώσιμων καλλιεργειών, κυρίως βιοκαυσίμων. Περίπου 100 εκατομμύρια τόνοι σιτηρών ετησίως χάνονται καθώς γίνονται χώρος παραγωγής καυσίμων και όχι τροφής. Πολλοί αγρότες δίνουν τμήματα των καλλιεργειών τους για την παραγωγή καυσίμων, με αποτέλεσμα η διαθέσιμη γη να έχει μειωθεί κατά πολύ.

Τρίτον, οι υψηλές τιμές του πετρελαίου επηρεάζουν τη χρήση λιπασμάτων, την παραγωγή τροφίμων, τη διανομή και τη μεταφορά.

Τέλος, η κερδοσκοπία που υπάρχει στις αγορές τροφίμων. Η συμμετοχή της Goldman Sachs στην αγορά εμπορευμάτων μέσω της Goldman Sachs Commodity Index έχει θεωρηθεί από πολλούς ως αιτία για την παγκόσμια κρίση των τιμών των τροφίμων τη διετία 2007-2008. Σε ένα άρθρο του το 2010, ο Frederick Kaufman κατηγορήσε την Goldman Sachs για κερδοσκοπία ενώ εκατομμύρια άνθρωποι ζούσαν σε συνθήκες πείνας. Σύμφωνα με τον δημοσιογράφο, η Goldman πήρε θέση long σε παράγωγα σιταριού με αποτέλεσμα να δημιουργήσει διαταραχή ζήτησης στην αγορά σιταριού, η οποία επηρέασε την κανονική σχέση ανάμεσα στην προσφορά και τη ζήτηση, όπως επίσης και τα επίπεδα των τιμών.

Το 2008 οι τιμές γαλακτοκομικών προϊόντων, της σόγια, του σιταριού και της ζάχαρης στις παραπάνω χώρες είχαν αγγίξει ιστορικά υψηλά, με αποτέλεσμα τα πιο φτωχά στρώματα να έχουν δεχτεί ισχυρό πλήγμα. Χαρακτηριστικό είναι ένα δημοσίευμα του Guardian με τίτλο “Οι πιο φτωχοί Αιγύπτιοι ξοδεύουν όλα τους τα χρήματα για να αγοράσουν τροφή”.

Απ' ό,τι φαίνεται τα συμπεράσματα της επισιτιστικής κρίσης του 2008 σε 37 χώρες παγκοσμίως, μεταξύ άλλων σε Αίγυπτο, Καμερούν, Νίγηρα και Αϊτή δεν επηρέασαν και πολύ τους φορείς χάραξης πολιτικής, καθώς δεν έχουν αλλάξει πολλά από τότε και το πρόβλημα παραμένει.

Η επισιτιστική κρίση δεν θα μπορούσε να έρθει σε χειρότερη στιγμή για τη Μοζαμβίκη, η οποία βιώνει μια αναζωπύρωση του εμφυλίου πολέμου που κατά τα άλλα έληξε επίσημα το 1992. Οι μάχες στο κέντρο της χώρας εκτόπισαν αμάχους και εμπόδισαν τη διανομή προμηθειών στις πληγείσες περιοχές, όχι μόνο στη Μοζαμβίκη, αλλά και στο γειτονικό Μαλάουι. Επιπλέον, ένα σκάνδαλο μεγέθους σχεδόν 2 δισ. δολαρίων που αφορούσε επισφαλή δάνεια, πολλά εκ των οποίων δόθηκαν από το κράτος και δεν παρουσιάστηκαν στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, κατέστρεψαν την οικονομία και επιδεινώσαν τις σχέσεις της χώρας με τους διεθνείς εταίρους της σε μια περίοδο που χρειαζόταν πολύ τη στήριξή τους. Τα συναλλαγματικά αποθέματα μειώθηκαν, ο πληθωρισμός αυξήθηκε σημαντικά, με αποτέλεσμα να αυξηθούν οι τιμές των τροφίμων. Οι μισθοί του δημόσιου τομέα δεν μπόρεσαν να συμβαδίσουν, οδηγώντας τους πολίτες σε αβεβαιότητα.

Λόγω των παραπάνω δυσχερειών, η λύση στο πρόβλημα της Μοζαμβίκης δεν έχει την απαιτούμενη οικονομική στήριξη. Το εκτιμώμενο κόστος για την ανακούφιση των αδυνάμων είναι περίπου 190 εκατομμύρια δολάρια, με βάση την εκτίμηση που κάνει λόγο για 1,5 εκατομμύρια ανθρώπους που χρήζουν στήριξης. Μόλις το ένα τέταρτο των πολιτών που χρειάζονται βοήθεια, λαμβάνουν υποστήριξη. Ένας εκπρόσωπος φιλανθρωπικής οργάνωσης ανέφερε ότι η Μοζαμβίκη θα ήταν τυχερή αν λάμβανε κάτι παραπάνω από το 10% αυτού που χρειάζεται.

Ενδιαφέρον έχει η εικόνα... των γηπέδων του γκολφ στο Μαλάουι, όπου η εγχώρια ελίτ δεν ασχολείται με την κατάσταση στο υπόλοιπο της χώρας. Το πράσινο γρασίδι των γηπέδων έρχεται σε αντίθεση με την ξηρασία στις υπόλοιπες περιοχές και οι δηλώσεις των αξιωματούχων της χώρας κάνουν λόγο για "ανάγκη των ανθρώπων να προσαρμοστούν στην κατάσταση, όπως έκαναν

πάντα σε δύσκολες περιόδους, με το να μειώσουν τα γεύματα σε ένα τη μέρα”.

Επιμέλεια: Δανάη Μαραγκουδάκη

Πηγή/φωτογραφίες: liberal.gr

Εισαγωγική φωτογραφία: Reuters/Samrang Pring